

Sobota 10. srpna 1996

10 JAKÝ BYL?

Poslední slovo

Ve dnech letošního Jiráskova Hronova končil jiný velký mezinárodní festival, Olympijské hry v Atlantě. Přes všechny rozdíly a vzdálenosti, přesto, že tady šlo o kulturu a tam o sport, mají tyto dvě nespočetné akce jedno společné: Není důležité zvítězit, ale zúčastnit se. Rozhovory i ankety jednoznačně dokázaly, že nesoutěžní podoba Jiráskova Hronova účastníkům vyhovuje a že jim jde o to „být při tom“, poznat nejsoučasnější podobu českého amatérského divadla v jeho šíři a mnohotvárnosti, vidět a o viděném debatovat. Oběťují pro to vzácné dny dovolené, pohodlí i finanční prostředky, a to není málo, to je ten nejpersvědčivější důkaz, že festival má smysl.

V samém závěru takové akce jako je Jiráskův Hronov se můžeme buď ohlížet, nebo hledět dopředu. Souhrnné ohlédnutí nabízí ve své stati prof. Jan Císar. Ale jeho úvahy a závěry jsou současně i výhledem, protože nabízejí materiál k přemýšlení o možnostech, které se amatérskému divadlu nabízejí v nadcházejícím období. Zda budou využity a nakolik se v tvorbě divadelníků promítnou okolnosti, které ještě nemůžeme předvídat, poznáme v příštích letech. Právě ta možnost být stále znovu překvapován patří k půvabům podnikání, za kterým do Hronova jezdíme.

V samém závěru sluší se i poděkovat: všem, kdo přijeli a hráli, jak nejlépe dovedli, všem, kdo denně plnili do posledního místa hlediště, představitelům města, organizátorům, a na místě zdaleka ne posledním také všem sponzorům. Redaktoři Zpravodaje pak děkují svým spolupracovníkům, kteří se podíleli na podobě listu. Šestašedesátý ročník Jiráskova Hronova je minulostí, nashledanou na sedmašedesátém!

Jaroslava Suchomelová

Samozřejmě, že tahle otázka platí šestašedesátému Jiráskovu Hronovu, jenž dnes končí. Tuto otázku si asi budou klást mnozí z nás a někteří nejenom teď, v tyto poslední hronovské chvíle, ale třeba ještě zítra, pozítří, za týden, za měsíc. Je to naprosto přirozené, neboť ať chceme nebo nechceme, sama skutečnost, že se na Hronově setkává tolik podob českého amatérského divadla současnosti, nutí přímo k tomu dostat se přes otázku po tom, jaký byl Hronov, k otázce jaké je naše amatérské divadlo. Bylo by ode mne pošetilé, ba přímo hloupé, kdybych se v tomto okamžiku, kdy píšu toto krátké zamyšlení, to jest v noci 9. srpna 1996, snažil předstírat, že vím, jaký byl JH a jaké tedy je české amatérské divadlo. Nejenom, že nemám patřičný časový odstup, který by mně dovolil, abych si problémy řádně promyslel, ale navíc přiznávám, že pokládám ten letošní JH z mnoha hledisek za tak rozporuplný, že bude asi velmi těžké nalézt nějaké jednotící pouto, společné těžiště. Dokonce si troufnu říci, že to asi nepůjde vůbec. Což koneckonců může jen dokazovat, že mezidruhovú přehlídka znamená takovou pluralitu jak inscenačních výsledků, tak názorů a stanovisek, že už je asi těžko někdo v nejbližší době - pokud vůbec kdy - sjednotí, dá dohromady pod jednou střechou.

A tak mně tedy dovozte, abych se pokusil alespoň stručně a se vším rizikem provizorních soudů reflektovat jistým způsobem onu rozporuplnost. Přišel jsem před chvílí do redakce Zpravodaje z představení Višňového sadu. Vždycky jsem si myslel, že je to dramatický text, jenž s ohromnou hloubkou i šíří vypovídá o smyslu bytí člověka v dějinách. A vždycky jsem si myslel, že tohle je ten hlavní důvod, proč se po tomto textu sahá a proč se hraje. A najednou, na 66. Jiráskově Hronově vidím žánr, jenž se pohybuje mezi fraškou a vaudevillem, žánr, který velice zjednodušeně předvádí jednu jedinou myšlenku. Nepíšu recenzi ani kritiku na toto představení. Kladu si jenom otázku v čem je příčina tohoto zjednodušení, proč je ta čechovovská složitost tak zásadně škrtnuta a nahrazena tak úzkým lineárním pohledem. Musím konstatovat, že jsem se v tomto kontextu vrátil k jistému zážitku, jež jsem měl při sledování obecnstva na představení onoho zvláštního textu Jaroslava Vrchlického Mythus Eloa. Jistě, určitá část obecnstva tiše usnula, ale ta druhá, podstatně větší s hlubokým a intenzivním soustředěním vnímala to, co se děje na scéně a krajně pozorně poslouchala slova, která jí herci říkali. Když jsme pak na našem semináři podnikli takový úplně malý průzkum, co že tak na tomto představení zaujalo, dostali jsme jednoznačnou odpověď, bez rozdílu věku: Zaujala základní myšlenka o tom, že láska přemůže vše. Takže - chceme od divadla jakési základní recepty na to, co se životem? I když jsou to recepty někdy velmi zjednodušené a jindy příliš vznešené a ideální, než abychom je v tom každodenním shonu mohli uplatnit.

Ale podívejme se na celou záležitost z jiné strany. Pomsta ruské sirotky je ve svém původním znění přesně takovým ideálním receptem. Je vskutku pohádkovým příběhem o tom, jak zlo prohrálo a dobro zvítězilo. Leč v inscenaci, již jsme viděli, o tohle vůbec nešlo. Ten text byl pouze záminkou, jež iniciovala a inspirovala rozvíjení zcela samostatných jevištních obrazů, které upřímně řečeno neměly nejmenší citlivost sdělovat cokoliv. Tím méně potom onu původní tak jednoduchou myšlenku o vítězství dobra nad zlem. A opět: Jak mne přesvědčovaly reakce hlediště, tak i průběh diskuse na rozborovém semináři, se to představení líbilo, vzbuzovalo zájem. Rád bych v této souvislosti citoval pár slov z programu k českolipské inscenaci Revizora. „Jsem jen spokojen s tím, že nemusíme bojovat, demaskovat a kritizovat... Na to, abychom museli dokazovat, že úřednická blbost je věčná, na to nepotřebujeme hrát divadlo. Kéž bychom ho však znovu a znovu potřebovali jako důkaz, že věčné jsou vtíp, hravost, umění překonávat vše srandou a snad i touha tímto svým vtípem a hravostí pobavit a pohládit druhé.“

Tedy nikoliv Revizor v tom velkém mejercholdovském duchu jako obraz téměř věčných zápasů člověka, ale Revizor jako oslava vtípu, hravosti, oslava divadla lehkého, perlivého, vybuchujícího jako šampaňské. Mohu už předem potvrdit, neboť jsem toto představení viděl a předpokládám, že se to prokáže i na letošním Hronově, že je v tomto duchu uděláno. A ve stejném duchu je udělána Pomsta ruské sirotky, jak jsme ji tu viděli. Kde tedy jsou velké ideje a velké recepty na to, jak žít? Mohl bych ve vypočítávání těchto rozporů a protikladů, které poznamenaly a charakterizovaly 66. Jiráskův Hronov ještě dále pokračovat. Ale nepokládám to za nutné. Chtěl jsem demonstrovat tu rozporuplnost a zároveň ukázat, že díky jí odpověď na otázku, jaký byl letošní Jiráskův Hronov, zdaleka nebude tak jednoduchá. A tím nebude ani jednoduchá odpověď na to, jak se bude dál vyvíjet české amatérské divadlo. Velice závidím Vladimíru Hulcovi jeho hluboké přesvědčení o prospěšnosti takzvaného alternativního divadla a ještě více pak přesvědčení o jedinečné budoucnosti tance a pohybového divadla. Strašně rád bych podobným způsobem setrval v podobné víře, ale všechny ty rozpory a protiklady, s nimiž jsem se jenom v tom hronovském týdnu setkal, mně v tom brání. Myslím si ovšem na druhé straně, že v tomto tak mnohotvárném proudění je základní naděje pro budoucnost divadla. Neboť asi jediné tímto způsobem bude moci reagovat na neméně různorodé a mnohotvárné požadavky publika a dokazovat svou potřebnost. Odvážím se tedy říci, že ona rozporuplnost 66. JH je asi jeho největším kladem.

Jan Císar

Kaleidoskop z 66. Jiráskova Hronova

